

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ **ІМЕНІ**
МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
Факультет спеціальної та інклюзивної освіт

«Затверджено»

На засіданні Приймальної комісії
НПУ ім. М.П.Драгоманова
Протокол № від « » 2023 р.
Голова Приймальної комісії
_____ Андрущенко В.П.

«Рекомендовано»

Вченою радою факультету спеціальної та
інклюзивної освіти
Протокол №2 від «11» квітня 2023 р.
Голова Вченої ради
_____ Шеремет М.К.

Програма вступного фахового випробування

для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства,
при вступі на навчання для здобуття ступеня магістра
на базі здобутого ступеня бакалавра/
освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста/
ступеня магістра

галузь знань: **01 Освіта / Педагогіка**

спеціальність: **016.05 Спеціальна освіта. Тифлопедагогіка**

освітні програми: **Тифлопедагогіка та спеціальна психологія**
Тифлопедагогіка та інклюзивна освіта

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Вступне фахове випробування проводиться при вступі на освітній ступінь «Магістр» після завершення навчання на освітньому ступені «Бакалавр», освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» з метою встановлення фактичного рівня компетентностей майбутніх фахівців та його відповідності вимогам освітніх програм.

Програма фахового випробування ставить за мету забезпечити єдність вимог щодо змісту та критеріїв оцінювання знань і практичних умінь студентів, узагальнити та систематизувати їхні знання з вивчених навчальних курсів, удосконалити практичні вміння та навички корекційно-виховної роботи з дітьми, які мають порушення зору.

Основними завданнями програми є окреслення найважливіших проблем з теорії та спеціальних методик корекційного навчання і виховання дітей, які мають порушення зору; розширення та уточнення основних понять, систематизація знань, які були висвітлені в курсах психолого-педагогічного циклу («Психологія», «Педагогіка», «Тифлопсихологія», «Тифлопедагогіка», «Вікова та педагогічна тифлопсихологія» тощо); ознайомлення зі змістом спеціальної методики виховної роботи, методикою роботи з батьками вихованців, що мають порушення зору, методикою організації індивідуальних і групових форм корекційно-виховної роботи для конструювання освітнього процесу в умовах спеціальної та інклюзивної освіти.

Програма вступного фахового випробування розглядається у комплексі з такими навчальними дисциплінами освітньої програми освітнього ступеня бакалавр: «Спеціальні методики викладання предметних дисциплін», «Корекційні методики», «Спеціальна методика української мови», «Спеціальна методика математики», «Офтальмогігієнічні основи навчання і виховання дітей з порушеннями зору», «Дошкільна тифлопедагогіка», «Шрифт Брайля» та ін.

До програми включені основні питання загальної теорії навчання і виховання дітей з порушеннями зору, організації корекційної роботи в закладах освіти, спеціальних методик навчання та виховання дітей з порушеннями зору, а також визначено критерії оцінювання знань студентів.

Усний екзамен фахового випробування проводиться дистанційно із організацією відеозв'язку (Google Meet).

Результати усного комплексного фахового випробування можуть бути оскаржені в порядку, передбаченому для оскарження рішень конкурсної комісії.

Структура програми

Програма вступного фахового випробування складається з 6 розділів:

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБИТУРІЄНТІВ НА ВСТУПНОМУ ФАХОВОМУ ВИПРОБУВАННІ
3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
4. ОСОБЛИВІ УМОВИ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ
5. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ АБІТУРІЄНТІВ НА ВСТУПНОМУ ФАХОВОМУ ВИПРОБУВАННЯ

<i>За шкалою університету</i>	<i>Визначення</i>	<i>Характеристика відповідей абітурієнтів</i>	
		<i>на питання теоретичного змісту</i>	<i>на питання практичного змісту</i>
<i>0–99 бали</i>	<i>Низький</i>	Абітурієнт відмовляється від відповіді на питання білету або відповідає не по змісту запитань, не володіє навчальним матеріалом або викладає його нелогічно та непослідовно. практичні уміння та навички сформовані лише частково, практичні завдання виконує з суттєвими помилками, не відповідає на додаткові запитання.	Завдання практичного змісту абітурієнт не виконує або виконує неправильно, практичні уміння та навички не сформовані.
<i>100–139 балів</i>	<i>Задовільний</i>	Відповіді абітурієнта на питання білету мають фрагментарний характер. Абітурієнт володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, демонструючи знання отримані лише з основної літератури, допускає суттєві помилки, викладає матеріал непослідовно, демонструє часткові вміння аналізу навчального матеріалу, але має значні труднощі з його узагальненням та формулюванням	Завдання практичного змісту виконує репродуктивно, допускаючи суттєві помилки та неточності, має труднощі з визначенням мети завдань, на може обґрунтувати свою відповідь.

		висновків, не вміє їх аргументувати, не виявляє самостійності думки, власної позиції.	
140–169 бали	Достатній	Абітурієнт дає повну відповідь на питання білету, володіє значним обсягом навчального матеріалу, що свідчить про оволодіння ним основною та частково додатковою літературою з курсу, викладає свої думки логічно та послідовно, проте допускає окремі несуттєві неточності, демонструє здатність до аналізу та узагальнення, вміє робити висновки проте має певні труднощі з їх аргументуванням, а тому уникає висловлювання власної позиції.	В цілому правильно дає відповіді на питання практичного змісту, однак допускає окремі несуттєві неточності, виконує завдання переважно на продуктивно-репродуктивному рівні, демонструючи сформованість практичних умінь та навичок.
170–200 балів	Високий	Абітурієнт дає повну відповідь на питання білету, вільно володіє навчальним матеріалом, демонструє глибокі знання з різних розділів програми, логічно та послідовно викладає навчальний матеріал, демонструючи знання отримані як з основної, так і з додаткової літератури, уміє аргументувати свою думку, висловлює власне ставлення до проблем корекційної	Абітурієнт правильно виконує завдання практичного змісту, обґрунтовує свою відповідь, демонструє творчий підхід до їх розв'язання.

		освіти дітей з порушеннями зору, демонструє свою світоглядну позицію, проявляє творчий підхід під час виконання практичних завдань.	
--	--	---	--

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнтів виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнта. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, які брали участь у випробування після закінчення іспиту.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Тема 1. Суть, зміст та загальні закономірності процесів корекції, навчання та виховання дітей з порушеннями зору.

Виховання та навчання. Суть процесів корекційного навчання та виховання. Основні закономірності навчання та виховання. Зміст освітнього процесу. Завдання вчителя та вихователя. Основна мета навчання та виховання. Рівні організації освітнього процесу. Шляхи підвищення ефективності процесів навчання та виховання. Навчання і виховання як соціальне явище. Організація корекційного навчання та виховання в спеціальних та інклюзивних закладах освіти.

Тема 2. Загальна характеристика дітей з порушеннями зору

Сучасні підходи до класифікації дітей з порушеннями зору. Причини й наслідки порушень зору. Вроджені та набуті форми порушень зору. Прогресуючі та не прогресуючі порушення зорового аналізатора. Педагогічна характеристика дітей з порушеннями зору.

Тема 3. Організація допомоги дітям з порушеним зором в Україні

Історія виникнення громадської думки про навчання дітей з порушеннями зору у світі. Допомога у системі охорони здоров'я. Допомога у системі соціального захисту. Допомога у системі освіти. Диференціація спеціальних закладів для дітей

з порушеннями зору. Інші форми корекційно-педагогічної роботи. Діти з порушеннями зору в умовах інклюзивного навчання.

Тема 4. Компенсація зорової недостатності. Поняття корекції розвитку особистості при порушеннях зору.

Історія розвитку теорії компенсації. Рефлекторний характер виникнення і протікання компенсаторних пристосувань І.П. Павлова, Принципи компенсації. Механізми аферентації П.К. Анохіна, принципи компенсації сліпоти за П.К.Анохіним. Стадії компенсації сліпоти в дошкільному віці. Поняття корекції вторинних відхилень у психічному розвитку при порушеннях зору.

Тема 5. Інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами

Поняття «сеграція», «інтеграція», «інклюзія», «виключення», «особа з особливими освітніми потребами». Принципи та функції інклюзивної освіти. Переваги інклюзивного навчання для всіх учасників освітнього процесу. Застосування принципів універсального дизайну та доступності в закладах освіти. Робота команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.

Тема 6. Діяльність та її особливості при порушеннях зору. Вплив глибоких порушень зору на активність особистості

Фізіологічні механізми активності людини. Залежність особливостей діяльності осіб з глибокими порушеннями зору від рівня розвитку їх загальної активності. Роль потреб у розвитку активності особистості. Особливості розвитку предметних дій та ігрової діяльності, навчальної і трудової діяльності діяльності.

Тема 7. Визначення основ тифлодидактики. Процес навчання в закладах освіти для дітей з порушеннями зору

Поняття про тифлодидактику. Суть процесу навчання в закладі освіти для дітей з порушеннями зору. Корекційно-компенсаторна спрямованість процесу навчання. Зміст корекційної роботи в закладі освіти для дітей з порушеннями зору. Психологічні особливості навчальної діяльності дітей з порушеннями зору (організаційно-вольовий, мотиваційний, когнітивний компонент). Особливості

процесу засвоєння знань учнями з порушеннями зору. Організація навчального процесу на різних етапах: формування уявлень, понять, автоматизації способів дій. Особливості зорового сприймання дитиною з порушеннями зору навчального матеріалу.

Тема 8. Принципи та методи навчання і виховання дітей з порушеннями зору. Методичні прийоми.

Система основних загальнопедагогічних принципів навчання в тифлопедагогіці та їх модифікація. Специфічні принципи тифлопедагогіки. Системність та комплексність застосування тифлопедагогічних принципів. Методи і прийоми навчання як дидактична категорія. Багатоманітність методів навчання. Групи словесних, наочних та практичних методів навчання. Специфіка їх реалізації в роботі з дітьми, які мають порушення зору. Залежність вибору методів навчання від складу учнів, мети, особливостей навчального предмету.

Тема 9. Сучасні вимоги до уроку в закладах освіти для дітей з порушеннями зору

Загальнопедагогічні вимоги до уроку: урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів; створення емоційно-актуальної атмосфери уроку; педагогічний такт і культура мовлення педагога; пізнавальна самостійність учнів; чітке визначення завдань уроку. Психологічні вимоги до уроку та їх характеристика (врахування психологічних особливостей кожного учня; нормальний психічний стан і стійкий настрій вчителя й учнів; вміле керівництво мотивами учіння учня; розумна вимогливість і доброзичливість учителя; педагогічна етика і педагогічний такт. Дидактичні вимоги до уроку та їх характеристика. Офтальмо-гігієнічні вимоги до сучасного уроку в закладі освіти для дітей з порушеннями зору.

Тема 10. Перевірка та оцінка знань, умінь і навичок учнів з порушеннями зору

Вимоги до оцінки та перевірки знань, умінь і навичок учнів з порушеннями зору. Сутність, функції, та специфіка контролю і обліку знань учнів з порушеннями зору. Психолого-педагогічні вимоги до контролю та оцінки в умовах зорової

депривації. Види контролю та методики контролю на уроках. Особливості проведення контрольних робіт з учнями, які мають порушення зору.

Тема 11. Підготовка до школи дитини з порушеннями зору.

Психологічна готовність до навчання в школі, її основні компоненти. Розумова готовність до навчання в школі. Мотиваційна готовність дитини до школи. Поняття мовленнєвої готовності до школи. Завдання та напрямки підготовки дошкільників з порушеннями зору до школи. Особливості оволодіння елементами грамоти дошкільниками з порушеннями зору. Зміст підготовки до школи дітей з порушеннями зору.

Тема 12. Форми організації діяльності дітей з порушеннями зору у закладі дошкільної освіти.

Особливості використання форм організованого типу діяльності дітей дошкільного віку з порушеннями зору. Організована навчально-пізнавальна діяльність у дошкільному закладі. Заняття як основна форма організованої навчально-пізнавальної діяльності дітей з порушеннями зору у дошкільному закладі. Індивідуальна робота навчально-пізнавального спрямування у повсякденні. Експерсії у природне і соціальне довкілля, спостереження у повсякденні. Особливості використання форм самостійного, вільного типу діяльності дітей дошкільного віку з порушеннями зору.

Тема 13. Ігрова діяльність дошкільників з порушеннями зору

Завдання формування ігрової діяльності дошкільників з порушеннями зору. Особливості навчання ігрової діяльності дітей з порушеннями зору. Умови розвитку ігрової діяльності дошкільників з порушеннями зору. Зміст ігрової діяльності дошкільників з порушеннями зору . Формування у дошкільників з порушеннями зору предметно-ігрових дій. Дидактичні, рухливі, сюжетно-рольові, театралізовані та будівельні ігри.

Тема 14. Екологічне виховання дітей з порушеннями зору.

Завдання екологічного виховання. Засоби та методи екологічного виховання. Зміст та методика екологічного виховання дітей з порушеннями зору. Формування

екологічної свідомості та екологічної культури. Природоохоронні заходи в закладах освіти для дітей з порушеннями зору.

Тема 15. Моральне виховання дітей з порушеннями зору.

Мета та завдання морального виховання дітей з порушеним зором. Зміст морального виховання. Особливості формування моральних уявлень і понять, самооцінки та критичної оцінки поведінки однолітків. Врахування індивідуальних особливостей кожного учня у вихованні навичок моральної поведінки. Виховання здорового способу життя. Критерії моральної вихованості.

Тема 16. Трудове виховання та профорієнтаційна робота в школах для дітей з порушеннями зору.

Роль трудового виховання в соціальній адаптації та реабілітації дітей з порушеним зором. Завдання та зміст трудової діяльності та їх корекційно-виховне значення для формування самостійності та незалежності від зрячих. Особливості трудового виховання учнів з порушеннями зору. Роль професійного орієнтування та профільного навчання у формуванні життєвих планів учнів.

Тема 17. Естетичне виховання дітей з порушеннями зору.

Проблема естетичного виховання в сучасній тифлопедагогіці. Особливості виховання естетичних почуттів, уявлень, понять в учнів з порушеннями зору.

Основні напрями естетичного виховання: краса побуту, музичне виховання, образотворча діяльність тощо. Засоби естетичного виховання в навчанні та позакласній роботі. Мистецтво в естетичному вихованні учнів з порушеннями зору. Розвиток творчих здібностей учнів з порушеннями зору.

Тема 18. Фізичне виховання дітей з порушеннями зору.

Система фізичного виховання в закладах освіти для дітей з порушеннями зору. Форми фізичного виховання учнів з порушеннями зору. Корекція психофізичних недоліків учнів з порушеннями зору засобами лікувальної фізкультури, спорту, рухливих ігор, уроків фізкультури, оздоровчих заходів. Врахування індивідуальних, типологічних, вікових особливостей, показань лікаря-офтальмолога при організації фізичного виховання учнів з порушеннями зору.

Тема 19. Дитячий колектив як об'єкт та суб'єкт навчання і виховання.

Суть, ознаки, функції, структура, типи учнівського колективу. Л.С.Виготський про значення колективу в соціалізації особистості сліпих учнів. Динаміка і етапи розвитку колективу дітей з порушеннями зору. Вивчення колективу учнів шкіл для дітей з порушеннями зору. Особливості формування дитячого колективу в школах для дітей з порушеннями зору. Міжособистісні відносини в колективі осіб з порушеннями зору. Роль педагога в керівництві колективом.

Тема 20. Сімейне виховання. Спільна діяльність родини та школи у процесі виховання.

Пріоритетність сімейного виховання дітей з порушеннями зору. Напрямки роботи закладу освіти з батьками дітей з порушеннями зору. Завдання просвітницької роботи закладу освіти з батьками. Принципи організації співпраці закладу освіти з сім'єю. Умови успішної партнерської взаємодії між педагогами закладу освіти і батьками дітей з порушеннями зору. Форми роботи закладу освіти з батьками (індивідуальні, колективні, наочні), особливості їх проведення.

4. ОСОБЛИВІ УМОВИ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ.

Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати вступні випробування (особи, які потребують особливих умов складання випробувань) в УДУ імені Михайла Драгоманова за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань.

5. СТРУКТУРА БЛЕТУ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Факультет спеціальної та інклюзивної освіти

Ступінь: *магістр*

Галузь знань: *01 Освіта / Педагогіка*

Вступне фахове

*Спеціальність: 016.05 Спеціальна освіта (тифлопедагогіка)
випробування*

Освітні програми: Тифлопедагогіка та спеціальна психологія

Тифлопедагогіка та інклюзивна освіта

На базі ступеня/ОКР: бакалавр / спеціаліст / магістр

Екзаменаційний білет № 4

1. Загальні та специфічні закономірності психічного розвитку особистості в умовах зорової депривації.
2. Напрямки роботи закладу освіти з батьками дітей з порушеннями зору.
3. Скласти план проведення з учнями старших класів “Новорічного свята”.

*Затверджено на засіданні Приймальної комісії УДУ імені Михайла Драгоманова
протокол № від « » 2023 р.*

*Голова фахової комісії _____ / _____ /
Підпис Прізвище, ім'я, по-батькові*

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар В.І., Синьов В.М., Тищенко В.В. Освіта дітей з особливостями психофізичного розвитку в Європі, Росії та Україні: порівняльний аналіз. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І.Огієнка*. Кам'янець-Подільський, 2012. С. 15-22.
2. Вавіна Л. С. Структура та корекційна спрямованість стандарту освіти для осіб із порушеннями зору (дошкільна та початкова ланки) / Л. С. Вавіна. – Дефектологія. - 2000. - № 3. - С. 2-5.
3. Власенко С. Б. Особливості формування образу фізичного Я у сліпих дітей молодшого шкільного віку : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. псих. наук / Власенко С. Б. – К., 2012. - 20 с.
4. Выготский Л. С. Собрание сочинений : в 6 т. / под. ред. А.М. Матюшкина / Выготский Л. С. - Т. 3 : Генезис высших психических функций – М. : Педагогика, 1983. – 368 с.
5. Глушенко К. О. Проблема формування комунікативної компетентності сліпоглухих дітей у спеціальній літературі США та Великої Британії : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук / Глушенко К. О. – К., 2009. – 20 с.

6. Готовність дитини до навчання / Упоряд.: С.Максименко, К.Максименко, О. Главник– К., 2003.
7. Гребенюк Т.М., Сасіна І.О., Тімакова Ю.В. Медико-педагогічна корекція зорового сприймання у дошкільників з вадами зору: Навчальний посібник. - К., 2005.
8. Гребенюк Т. М. Дослідження особливостей спілкування незрячих студентів зі зрячими в умовах педагогічного вищого навчального закладу / Гребенюк Т. М. // Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки : зб. наук. праць – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. - Випуск 6. – С. 132-142.
9. Гребенюк Т. М. Соціально-психологічна адаптація інвалідів з вадами зору до навчання у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. псих. наук / Гребенюк Т. М. – К., 2008. – 21 с.
10. Гудим І. М. Формування невербальних засобів комунікації у дошкільників з порушеннями зору : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук. / Гудим І. М. – К., 2008. – 20 с.
11. Дегтяренко Т. Корекційно-реабілітаційний напрям у системі педагогічної допомоги дитині з порушеннями зору в умовах дошкільного закладу // Дефектологія. – 2004, №1.
12. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття) // Дошкільне виховання .- 1994. –№ 2. - С. 2-3.
13. Дидро Д. Письмо о слепых в назидание зрячим : сочинения в 2 т. / (Сост. Кузнецов В. Н.) / Дидро Д. - Т. 2. - М. : Мысль, 1991. - 604 с.
14. Довгопола К. С. Особливості формування самоконтролю у сліпих молодших школярів : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. псих. наук. / Довгопола К. С. – К., 2011. – 20 с.
15. Дичко В. В. Методика формування точності, контролю і самоконтролю у сліпих школярів у процесі корекційного фізичного виховання / Дичко В. В. – Одеса : ПНЦ АПН України – МП Черкасов, 2005. – 83 с.
16. Журов В. В. Проблеми та шляхи корекції просторового орієнтування в незрячих / Журов В. В. // Дефектологія. – 1997. – № 4. – С. 12-17.
17. Журов В. В. Розвиток просторової перцепції у осліплених осіб зрілого віку : автореф. дис... канд. псих. наук : 19.00.08. Інститут дефектології АПН України / Журов В. В. – К., 2002. – 18 с.
18. Картава Ю. А. Корекція психофізичного розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями зору засобами ритміки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 / Картава Юлія Анатоліївна – К., 2006. – 169 с.
19. Клопота Є. А. Особливості формування Я-образу в осіб з вадами зору : атореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук / Клопота Є. А - Харків : Константа, 2004. - 20 с.

20. Кобильченко В. В. Теоретико-методичні засади психологічного супроводу підлітків з глибокими порушеннями зору : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. псих. наук / Кобильченко В. В. – К., 2010. – 39 с.
21. Кобильченко В. В. Оптимізація спілкування учнів 5 – 6 класів шкіл для сліпих : Автореф. канд. дис. / Кобильченко В. В. – К. : 1995. – 24 с.
22. Колупаєва А. А., Таранченко О.М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.
23. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади : монографія / Колупаєва А. А. - К. : Педагогічна думка, 2007. – 458 с.
24. Конвенція про права інвалідів: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 61/106, прийнята 61-ю сесією Генеральної Асамблеї ООН 13 грудня 2006 р. [неофіційний переклад] - К. : ВГСПО «НАІ України», 2007. – 40 с.
25. Куненко Л. О. Інтеграційна спрямованість початкової музичної освіти дітей з порушеннями зору: теорія та методика : монографія / Куненко Л. О. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 593 с.
26. Купрас В. В. Педагогічне керівництво роботою з книгою учнів початкових класів зі зниженим зором : автореф. дис. на здобуття ступ. канд. пед. наук / Купрас В. В. – К., 2008. – 24 с.
27. Методика викладання психології дітей з сенсорними порушеннями у вищих педагогічних навчальних закладах освіти : навч. посібник / [Є. П. Синьова, К. О. Глушенко, Я. М. Гураль, Н. А. Радзієвська, Т. О. Семенишена] – К., 2006. – С. 86-106.
28. Моргулис И. С. Общение как средство формирования социального опыта детей с нарушениями зрения / Моргулис И. С. // Дефектология. – М. : 2001. – № 5. - С 5–13.
29. Моргулис И. С. Организация коррекционно-воспитательного процесса в школе слепых / И. С. Моргулис – К., 1991. - Ч. 1-2. – 112 с.
30. Мустафаєв Г. Ю. Особливості життєвих планів сліпих старшокласників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.08 «Спеціальна психологія» / Мустафаєв Г. Ю. – К., 1998. – 21 с.
31. Некрасова І. М. Психологічні особливості комунікативної сфери слабозорих дошкільників з афективною поведінкою : автореф. дис. на здобуття наук. ст. канд. пед. наук / 19.00.08 / Інститут дефектології АПН України / Некрасова І. М. – К., 2002. – 20 с.

32. Некрасова І. М. Вплив зорових та афективних порушень на характер спілкування у середовищі дошкільників / Некрасова І. М. // Дефектологія. – 2001. - № 4. – С. 23-26.
33. Основи етики спілкування з особами з інвалідністю : навч.-метод. посібник / за ред. В. М. Синьова. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 150 с.
34. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
35. Проблеми соціальної реабілітації інвалідів по зору // Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчительських кадрів в умовах трансформації суспільства. Випуск 3. - К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2000. - С. 102-103.
36. Рельєфно-крапкове письмо сліпих. Шрифт Л. Брайля: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Є. П. Синьова, Л. Г. Медведок, Т. М. Гребенюк, Г. П. Серпутько; за наук. ред. Є. П. Синьової. 3-ге вид., перероб. і доп. Київ, 2017. 336 с.
37. Ремажевська В. М. Корекційна спрямованість навчання обслуговуючої праці учнів 5-10 класів школи сліпих : автореф дис... канд. пед. наук. / Ремажевська В. М. – К., 1995. – 18 с.
38. Сасіна І. О. Особливості та корекція уваги у дітей старшого дошкільного віку зі зниженим зором : Дис. ...канд. психол. наук: 19.00.08. / Сасіна І. О. – К., 2011. - – 248.
39. Свиридюк Т. П. Формирование интереса к учению у слабовидящих школьников / Свиридюк Т. П. – К. : Радянська школа, 1985. – 136 с.
40. Свиридюк Т. П. Подготовка слабовидящих детей к школе / НИИ педагогики УССР / Свиридюк Т. П. – К., 1984. – 95 с.
41. Синьов В. М. До побудови загальної теорії корекційної педагогіки : визначення предмета науки / Синьов В. М. // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 19. Корекційна педагогіка та психологія : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. - № 1. – С. 3–22.
42. Синьов В. М. Корекційна педагогіка як наука про виховання особистості при порушеннях процесів розвитку та соціалізації // Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки : зб. наук. праць. Вип. 4 / Синьов В. М. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – С. 6–16.
43. Синёв В. Н. Развитие теории о закономерностях психического развития ребенка при нормальном и нарушенном зрении / В. Н. Синев, Е. П. Синева // Specialiuju poreikiu vaiku ugdymo ir gyvenimo kokybe. Quality of sen children's education and life. – Шауляй : 2003. - С. 93 – 94.
44. Синьова Є. П. Тифлопедагогіка. Теорія виховання сліпих та слабозорих дітей : навч. посібник / Синьова Є. П. - К. :-НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 210 с.

45. Синьова Є. П. Тифлопсихологія. Психологічні особливості людей з глибокими порушеннями зору : підручник / Синьова Є. П. – К. : Знання, 2008. – 365 с.
46. Синьова Є.П. Особливості розвитку і виховання особистості при глибоких порушеннях зору: моногр. К., 2012. – 442 с.
47. Синьова Є. П. Психологічні особливості розвитку діяльності при порушеннях зору у дітей / Синьова Є. П. : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського державного університету імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна / за ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. – Кам'янець-Подільський, 2010. - Вип. 15. — С. 410-414.
48. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / за ред. академіка В.І. Бондаря. Луганськ: Альма-матер, 2003. 436 с.
49. Таран О. П. Особливості формування Я-концепції у слабозорих дошкільників : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.08 «Спеціальна психологія» / О. П. Таран. – К., 2008. – 24 с.
50. Тифлопедагогіка / Є. П. Синьова, С. В. Федоренко : підручник - К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. - 325 с.
51. Федоренко С. В. Корекційна спрямованість формування навичок самообслуговування у молодших слабозорих дошкільників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук / Федоренко С. В. – К. : 1997. – 17 с.
52. Федоренко С. В. Тифлодидактика / С. В. Федоренко – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 144 с.
53. Федоренко С. В. Навчання і виховання дітей з порушеннями зору в Україні: історія і сьогодення : монографія / Федоренко С. В. – Запоріжжя : вид-во Хортицького національного навчально-реабілітаційного багатопрофільного центру, 2012. – 304 с.
54. Федоренко С. В. Становлення та розвиток вітчизняної тифлопедагогіки: дис... докт. пед. наук : 13.00.03 – корекційна педагогіка. К., 2012. 455 с.
55. Шеремет М. К. Проблеми та перспективи спеціальної освіти: зб. наук. праць Кам'янець-Подільського державного університету: серія соціально-педагогічна; випуск 7 / за ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. – Кам'янець-Подільський : ПП Мошинський В.С., 2007. – 240 с.